

Fiatalok az állami gazdaságokban

A megye állami gazdaságaiban az összdolgozó létszám 27 százaléka tartozik a fiatal — 30. életévét be nem töltött — korosztályhoz. A fiatalok helyzetét, lehetőségeit, érvényesülését alapvetően befolyásolja az iskolai végzettség, a szakmai képzettség. Az iskolai végzettség szerint a felsőfokú végzettségűek aránya 4,7 százalék (1974-ben 3,7), a középfokú végzettségűek aránya 10,2 százalék (1974-ben 7,2), az általános iskolai végzettségűek aránya 76,4 (1974-ben 80) százalék. A korábbi évekhez viszonyítva igen nagymértékben csökkent az általános iskolai végzettséggel nem rendelkezők aránya. A gazdaságok igen nagy érdeklődést mutatnak az általános iskolai végzettséget megszerzők a dolgozók, s a helyzet nagymértékű javulása mutatja, hogy nem is eredménytelenül. E törekvések azonban önmagukban nem elegendők: — újratermelődik az általános iskolát el nem végzetek csoportja. A 30 év alatti fizikai dolgozók képzettségi szintjét mutatja, hogy 45 százaléka szakmunkás, 36 százaléka betanított munkás, vagyis 20 százalék körül van a szakmai és bármilyen szakmai előképzettség nélküliek aránya. A nőknél 14 százalék a szakmunkások aránya, 56 százalék a betanított munkásoké.

A jelenlegi helyzet megítélésénél nem hagyható figyelmen kívül az a jelentős javulás, amely elsősorban a gazdaságok törekvései eredményeként bekövetkezett az utóbbi néhány évben, ugyanakkor a gazdaságok előtt álló feladat is nyilvánvaló: a fiatalok helyzetének javítása, érvényesülésük elősegítése érdekében alapvető, hogy lehetőleg minden fiatal vegyen részt a nyolc általános iskolát és szerezzen megfelelő szakképzettséget. Ennek elősegítése érdekében szükséges, hogy a gazdaságok továbbra is megfelelő kapcsolatot tartanak fenn az oktatási intézményekkel, emellett fokozott szervező munkát fejtsenek ki a fiatalok körében. A szakmunkásképzés jelenlegi ütemét fel kell gyorsítani, mert a megfelelően kvalifikált munkaerő hiánya a gazdaságok előrehaladását lassítja. Az iskolai végzettség, szakmai képzettség hiánya a fiatalok helyzetét, érvényesülését, személyiségük kiteljesedését döntően behatárolja.

Az általános műveltség emelésében, a politikai, világnézeti nevelésben nagy feladatok várnak a gazdaságokban ebben az évben megalakult közművelődési bizottságokra. A szabad idő hasznos eltöltése érdekében a gazdaságok lehetőségeikhez mérten igyekeznek a művelődési, kulturális és sportolási lehetőségek feltételeit biztosítani. A fiatalok részéről is találkozhattunk öntevékeny kezdeményezéssel, de még többet tehetnének saját érdekében. Cél-szerűnek látszik, hogy ahol még nincs, kapcsolatot teremtsenek a községi kulturális, sportintézményekkel, s a helyi lehetőségeket (helyiség, felszerelés, anyagi eszközök, személyi feltételek stb.) közösen hasznosítsák. A gazdaságok fiatal szakember-utánpótlási és létszámnövelési igényeiket igyekeznek tanulmányi ösztöndíjjal nyújtásával is kielégíteni. 1974-ben 26, 1975-ben 28, 1976-ban 22, 1977-ben 25 fiatal részesült társadalmi tanulmányi ösztöndíjban. A fizikai dolgozók gyermekeinek támogatásában, továbbtanulásának segítésében is előre-

lépés történt az ifjúsági törvény megjelenése óta.

Mind a gazdasági célok megvalósítása, mind a fiatalok közéleti szereplése szempontjából kedvező a megfelelő képzettséggel és rátermettséggel rendelkező fiatalok vezetésbe való fokozottabb bevonása. Az elmúlt négy évben közvetlen irányítói munkakörbe 72, középvezetői munkakörbe 62, magasabb vezetői munkakörbe 16 fiatal került. Tavaly közvetlen irányítói, illetve közép- vagy magasabb vezetői munkakörben dolgozott a fiatalok 7 százaléka, vagyis minden tizennegyedik fiatal. A társadalmi szervezetekben is növekedett a funkcióban lévő fiatalok száma. A fiatalok vezetésbe való bevonása tervszerű folyamat, káderutánpótlási és képzési tervek szerint történik.

A gazdasági KISZ-szervezetek részvétele, közreműködése az irányító munkában, tájékoztatása, véleményezési, egyetértési jogának érvényesítése a fontosabb döntésekben, az ifjúságot érintő kérdésekben az ifjúsági törvény rendelkezéseinek megfelelően biztosított. A fiatalok képviselői, a vállalat, munkahely életébe való érdemi beleszólása minden szinten (vállalati, kerületi, termelési, gazdasági, munkahelyi) szervezetté rendezett.

A fiatalokkal való törődés, róluk való gondoskodás lényeges kérdés a gazdaságokban, a szakmai-munkahelyi beilleszkedéssel való foglalkozás. Igyekeznek szervezettleg is megoldani, hogy a fiatalok mielőbb képességeknek és képzettségüknek leginkább megfelelő munkakörülmények között kerüljenek.

Igen fontos kérdésként kezelik a gazdaságok a fiatalok lakáshelyzetének javítását, megoldását. A lakás-juttatásoknál, lakásépítési kölcsönök elosztásánál a fiatalok létszámarányuknál nagyobb arányban részesülnek preferenciában. Az utóbbi négy évben 81 fiatal kapott kedvezményes lakásépítési kölcsönt, 6 vissza nem fizetendő lakásépítési támogatást, továbbá 134 pedig valamilyen jogcímen lakáshoz jutott.

A fiatalok munkájának erkölcsi elismerése és megbecsülése tükröződik a kitünte-

tésekben is. Az elmúlt négy évben miniszteri kitüntetésben 153, KISZ-kitüntetésben 14, egyéb elismerésben 14 fiatal részesült. A fiatalok 3,5 százaléka részesült kitüntetésben. Jobban lehetne és kellene élni a fiatalok munkájának erkölcsi elismerésével (nyilvános dicséret, alacsonyabb szintű kitüntetés, kisebb jutalom, előléptetés stb.).

Az ifjúsági törvény, a fiatalokkal való foglalkozás hatása jelentkezik abban is, hogy nemcsak önmaguk jogait kívánják érvényesíteni, helyzetüket javítani, hanem látják kötelességeiket is; mind aktívabban, kezdeményezőbbben helytállnak a termelőmunkában. A Hódmezővásárhelyi Állattenyésztési Főiskolai Tangazdaság fiataljai a KISZ KB Dicsőő oklevelét kapták a húspórá program eredményes végrehajtásában való részvételért, a Szegedi Állami Gazdaságban a sertéstelepről korszerűsítésének végrehajtásából kívánják ki-venni részüket a fiatalok. Fokozottabban kapcsolódnak be a szocialista munkaversenybe és brigádmozgalmába; kivesszük részüket az újtásokból, az „Alkotó ifjúság” mozgalomból és a társadalmi munkából. A kiemelkedő munkát, egyéni teljesítményeket a gazdaságok külföldi jutalomutazásokkal is elismerik, s a fősztály is évente szervez 30—40 dolgozó részére jutalomutazást.

Az MSZMP KB 1970 februári ifjúságpolitikai határozata és az 1971-ben életbe lépett ifjúsági törvény hatására jelentős változás következett be a fiatalok helyzetében a hat Csongrád megyei állami gazdaságban.

Fokozódott az ifjúságot érintett felelősség, a gazdasági és társadalmi vezetés felismerte és mind következetesebben valósítja meg sajátos ifjúságpolitikai feladatait.

Az ifjúsági törvény végrehajtása jó úton halad, s folyamatos, tervszerű munkát jelent a megye állami gazdaságaiban, és máris becsürendő eredményeket hozott.

Zsibók András
Állami Gazdaságok
Központja területi
főosztályának vezetője

Az idős emberek helyzete

A népi ellenőrök vizsgálták

A megyei Népi Ellenőrzési Bizottság, a Hazafias Népfront Csongrád megyei bizottsága, a Szakszervezetek Csongrád megyei Tanácsa, a Magyar Vöröskereszt Csongrád megyei vezetősége közreműködésével vizsgálta a megyében élő idős korúak életkörülményeit. Közel 2300 idős korú személyt kerestek fel, hogy helyzetükről véleményüket meg tudják.

A megkérdezettek több mint fele nő volt. Többségük városokban és falvakban, 10 százaléka tanyán él. (A férfiak 17 százaléka él tanyán.) Anyagi helyzetükről, hogy minden hatodik megkérdezett a nyugdíjhoz szükséges szolgálati idővel nem rendelkezett, így nyugdíjuk sincs. Ez az arány Szegeden és a szegedi járásban lényegesen magasabb. A megkérdezettek közül minden másodiknak havai jövedelme 1500 forintnál kevesebb, míg minden negyediké 1500 forint felett van. A megkérdezettek sok esetben nehezt, hogy kis összegű nyugdíjban idős korú házaspárnak kell megélni. A megkérdezettek és életkörülményeik javítását szolgálja, hogy együtödjék a nyugdíj mellett különmunka-vállalással kiegészítő jövedelmet is biztosít. Sajnos, a többinek idős kora és egészségi állapota nem nyújt erre lehetőséget. A munkát nem vállalók közül többen nyugdíjjal sem rendelkeznek, s több mint fele nő.

A tanácsok sokirányú segítségnyújtást, az arra rászoruló idős korúakat pénzbeni segélyben részesítik. Segélyt minden 1977-ben a tanács költségvetéséből 19 millió forintnál többet fizettek ki az arra rászorulóknak. Az öregek közül többen magatehetetlenek, saját maguk ellátására képtelenek. Egy részének ápolását család, vagy valamely intézmény látja el. Felmeréseink szerint minden ötödik megkérdezett gondozásban részesül.

Harminegy öregek napközi otthona működik, 945 férőhellyel. Itt probléma az, hogy a helyek számszerű gyarapodásával nem tartott lépést a szemléletformáló, -felvilágosító munka. Az idős korúak körében nem ismertek a szociális gondoskodás e formájának elő-

nyei. Jelentős a tanácsai házi szociális gondozószolgálat fejlődése. Még körültekintőbb szervezéssel az egyedül élők gondozásának egyik alapvető formája lehet. Míg 1970-ben csak három fő hivatalú gondozó volt, addig napjainkban 568 gondozó összesen 1218 idős embert éhez viszonyítva 12 százalékkal, míg a szerződésbontások száma 96 százalékkal nőtt. A szerződéseket főként városi településeken kötik, ugyanakkor itt bontanak fel leggyakrabban szerződést. Oka: sokan kényszerhelyzetben, lakás-szerzés reményében vállalják a lakással rendelkező idős korú gondozását. Gyakran az eltartó, vagy eltartott között nincs egyetértés.

Megkülönböztetett figyelemmel kell foglalkozni az egyedül élők körülményeinek alakulásával. Számuk jelentős, hiszen minden negyedik megkérdezett magányosan él. Az egyedül élők túlnyomó többsége nő, köztük jelentős az özvegyek aránya. Életkoruk előrehaladtával, minden negyedik megkérdezett életkora 80 év feletti. Helyzetükről ők ítélik a legnehezebbnek. Elmondták, hogy előrehaladt életkoruk mellett egészségi állapotuk sem kielégítő, többen — minden harmadik — fekvőbeteg, ápolásra lenne szükségük. Azt is közölték, hogy mivel egyedül élnek, segítő társ nélkül a nagy távolságok miatt számukra gond és probléma az élelmezési és egyéb használati cikk beszerzése. Nagyrésztüknek — minden kilencedik megkérdezettnek — egy kilométernél többet kell gyalogolni a legközelebbi élelmiszerboltig. Megkérdezése közel felének nincs nyugdíjatban biztosítva. Minden hatodik nyugdíjjal sem rendelkezik, s majdnem minden harmadik személy segélyben részesül.

E réteg lakáskörülményei sem kielégítőek, többen szeretnék jelenlegi lakhelyüket megváltoztatni, azaz más helyre költözni. Ezek életkora 70 év felett van. E szándékot nyilván az egyedülléttel, a megélhetés gondjaival, s a gondozásra való ráutalással magyarázhatjuk. Ha elfogadjuk, hogy a megkérdezetteknek (közel 2300) mutakozó arányszámok az összes idős korúra is jellemzők, akkor a megyében élő mintegy 93 ezer idős korú 10—11 ezer gondozását kell megoldani. A munkahelyeknek is többet kell tenniük volt dolgozók életkörülményeinek javítására, öreg napjaik gondjainak enyhítésére. Az üzemeknél, szövetkezeteknél, intézményeknél lehetőséget adnak arra, hogy a gazdálkodó egységek — a helyi tanácsok koordinálásával — közreműködjenek és anyagiilag is támogassák a szociális gondoskodást. A gazdálkodó egységek tekinték követendő példának a csongrádi Vörös Csillag és a pusztamérgesi Hétfézer termelőszövetkezeteket, ahol a bér-alap terhére gondozókat foglalkoztatnak az arra rászoruló, egyedülálló, saját nyugdíjasaik gondozására. De ne várjunk mindent az államtól, hanem mindenki segítsen idős embertársának gondjain, problémáin, ahogyan ezt ki-ki a maga helyén teheti. Ezt az ügyet emeljük közügyé.

Mindezek azonban még nem oldják meg a problémát. Az idős korúak megsegítése, eltartásuknak, gondozásuknak megszervezése elsősorban is a család, a hozzátartozók feladata. A szeretet, a megbecsülés légkörének kialakítása közvetlen módon e szűkebb közösségekben lehetséges, hiszen a családnak nem csupán erkölcsi, hanem törvényeink szerint kötelessége, hogy idős korú szülőkről, vagy hozzátartozókról megfelelően gondoskodjanak.

A vizsgálatban és a kérdőíves felmérésben több mint 400 társadalmi aktivista vett részt. Közülük sokan saját lakhelyük idős korú lakosságát keresték fel. Úgy véltük, hogy sikerült a közvélemény érdeklődését felkelteni a kérdés iránt.

Lóczy Imre

Gémes Eszter:

Mindig magam

37.

Ha annyira nem is tudtam kerékpározni, sok cipekedéstől megmentett, akár Szegedre piacoztam, akár anyáméktól, sokat segített rajtam a kerékpár.

Utcará nézva csak rom volt az én hostyám. Ki-bedüledézve, a deszkakerítés eltöredezve, akár belül, akár kívül néztem, szorongást éreztem a mellemem. Úgy nézett ki, a 18 méteres szép épület, mint egy gyönyörű festmény papír-rámában. Éjjel, nappal az eszemben volt.

— De csúnya! Sok pénz kellene. Mert csak deszkából szeretném! Azt meg lefesteném zöld fűnázszóra.

Vasárnap délután van, minden ház előtt négy-soros akácfa, tellett beültetni, mert elég széles utcák voltak. Majdnem minden háznál volt az akácokban pad, jó hosszú. No, aztán vasárnap délután odatömrültek a népek, ahol kedvezőnek látták a helyzetet. Vagy már valahol sokan voltak, vagy a nap jól odasütött, vagy olyan jó beszélgetős egyének voltak már ott. Nem számított, hogy a padokra fér-e, vagy a padra mindenki, az öregebbek fogták a kissek lábát, és letelepedtek rá. A fiatalok hancúroztak, a faderéknak vetett háttal hallgattak az öregek beszédjét. Ahogy ott beszélgetünk, odaér Erdi Erzs. Kis társalgás után azt mondja:

— Asszonyok, lányok! Holnapoz egy hétre indul a gép Váshelyről csépelni, még egy félre-szes hiány van. Nem vállalkozik senki? Eszti néni! Magára gondoltam. Tavaly is odavolt.

— Hát, Bözse, még most is számban az ize.

— De a haszna is! — felel Bözse. — Hát akkor „áldjon meg az Isten mindenkit!”

— Isten hírvél! — mondjuk utána.

Elhalad vagy húsz lépésre. A szemem a kapura téved.

— Elmék, Bözse! — kiáltottam utána.

— Biztos ez, Eszti néni?

— Biztos.

— Jól van. Akkor nem keresek mást.

Megyek befelé. Azt mondom az utcai kerítésnek: No, kerítés, két hónap múlva nem csinál a szél ott rajtad kaput, hol neki kedve tartja. Jobban hozzákészültem anyagilag, meg egy kicsit jobban is telt.

Most nem a Vékony gépjéhez mentünk. Nem jut eszembe a neve. Vasárnap a délutáni vonat-lal mentünk. Mindnyájunknak volt ládánk, zárhatós, olyan, mint a katonáknak, meg pokrócot vittünk. Fogadtunk egy lovas kocsi, aki Algyőre kiszállította a holmit, és onnan mentünk vonat-tal Váshelyre. Vasárnap este mindenki beburkolódzott a pokrócába, ki a jászolba, ki a zsákok tetejére. Volt, aki már a dobra felment, ott szundított el. Lehetett 2 óra hajnalban, a gazda ki-jött, hozta a butellát, mindenkit megkínált pálinkával, azt mondja:

— Akinek bőr van a pofáján, újra sorba állhat, mert olyan sötét van, hogy nem ismerem meg.

Bizony, sort vettek ott háromszor is. Mikor kiürült a butella, azt mondta a gazda:

— Emberek, végeztünk az ivással. Ebből 60 kispohárral is ki kellett jönni. De olyan szaga van ennek a gének, mint tavaly volt. (Biz' az, olyan, por-, meg egérszagú volt.)

A gép készenlétben ott állt az udvaron. Amilyen állapotban van a gép, úgy intézik, hogy annyi idővel hamarabb elmennek javítani. A leghosszabb időre a gépész megy. A munkásgazda csak egy pár napra, a mázsát rendbe hozni, a zsákok közül a rosszat kiválogatni. Azt a gazda foltoztatja ki. Madzaggal felszerelni, rudasfák megfaragása, polyvahordó dragacs esetleges javítása, szegése. Ezekért érdemleges bér jár. Ha

jól keres a gép, a gazda látja, hogy ez a munkások iparkodása által van, mérésről a maga részéről tiszteletdíjat ad. Megkezdjük a dobra felhordani, feladogatni a kelleket, saját cuccunkat is.

Elindított a gazda bennünket. Szerencsés cséplést kívánt. A gép tetején a pálinka hatására is, meg amúgy is nótvál indult ki a gép. Még most is emlegetik viccesen, akikkel voltam, hogy mikor mögünk Kútvolgybe csépelni?

Nagyon száraz esztendő volt abban az évben. Az aratás is esőtlen volt, szárazon ment kévébe a búza. Mikor hozzákezdünk csépelni, majd el-ajultam, annyit törek, pelyva jött ki a gépből. Úram Isten! Itt beledöglünk — gondoltam. No, hátha alakul, jönnek esők. Semmi, még felhők sem. Okádta a töreket a gép, váltottuk egymást, három páran voltunk. Akkor volt jó, ha a kévévágást csináltuk, pedig oda is úgy odavágták néha a kévét, ha az etető el nem kapott volna, beleestünk volna. Azért a legnagyobb baj meg nem itt kezdődött. Ott lány volt, magam asszony. Volt a lányok közt egy lusta, csavargó, nagy, derék lány volt, erős is. Először a néni-jével lettek egy párban, de a néni azt mondta, én inkább hazamé, mint Rozával lögyek. Nem vállalta egy sem. A bandagazda addig könyörgött nekem, hogy legyek a párja!

— Maga idősebb, hátha jobban ráhallgat a szavára.

Beleegyeztem. De bár ne tettem volna. Nem hallgattam az én szavamra sem. Mindig a legények körül sündörgött. Mert a gépnél még legény több van, mint ember. Még ha mind a kettő egyformán fogja, akkor is óriási ügyesség-re és fizikai erőre van szükség. Ha két egyformán dolgozó kerül össze, kétfelől állnak a törek mellé, favillájukat a pelyva alatt összecsúrák, egyforma lendülettel az odakészített dragacsra ráborítják. Ezt megismétlik kétszer-háromszor, és tele a dragacs. Viszik, ahová a kazal lesz rakva.

(Folytatjuk.)